Happy Emissary je ime novog kineskog automobila koji bi se trebao prodavati u Europi za nevjeroajtnih 4.000€. Nije greška ponavljam slovima: četiri tisuće eura.

Cijena od 4.000€ znači odlučan nastup novog proizvoda koji je usmjeren na potrošače niske kupovne snage. Svjet se svakim danom polarizira na dvije grupe: bogate i siromašne. Aristotelov stav, koji je dominirao do uspostave neoliberalizma, o stabilnosti države na srednjem sloju gubi na značaju. Stvari se mijenjaju. Stvari se mjenjaju iz temelja. Kineski automobil pokazuje kako su Nesvrstani mogli u polarizaciji SAD – SSSR definirati svoj koncept razvoja i tako postati treća stranica trokuta. Kina je učinila upravo to što nisu učinili Nesvrstani. To je samo usputna ocjena kako je jedan dobar koncept propao iako je imao značajne potencijale.

Jacques Attali, poznati francuski ekonomist, u svojoj knjizi «Tri svijeta» definirao je kriterij tko može biti centar svijeta u ekonomiji. On je to učinio putem entropije. Naime, ukoliko nivo troškova definiramo kao entropiju to znači što neki centar ima niže troškove, nižu entropiju, to je bliži centru i, prema tome, udaljeniji od periferije. Ona zemlja koja ima najniže troškove je centar ili srce ekonomskog svijeta.

Prihvatimo li navedeni kriterij Kina postaje glavnim kandidatom za centar svijeta. Umjesto Japana, očekivanog nasljednika SAD-a, centar svijeta bi mogla postati Kina.

Postavlja se pitanje nije li to malo karikaturalna ocjena?

Socijalizam je u svijetu propao sustav; ne postoji dilema socijalizam – kapitalizam, već ostaje samo kapitalizam, iako ne postoji odgovor koji i kakav je to kapitalizam (moguća je dilema da li kapitalizam mora voditi socijalnu politiku i tako osigurati egzistenciju ugroženima ili ne mora; odnosno, u kojoj se mjeri nužno socijaliziraju individualni rizici). Odgovor na to i druga pitanja nije jasan. Upravo je Kina dokaz da se raspad tzv. socijalističkog sustava (on zapravo i nije bio temeljen na marksizmu već vulgarizaciji istog) nije trebo dogotiti, već je bilo moguće upravljati procesom transformacije (Hrvatska je dramatičan dokaz.). Naime, Kina ima već tridesetak godina (sic!) stope rasta društvenog proizvoda koje impresioniraju. Vrh komunističke vlasti je upravo ovih dana donio odluku da se smanji stopa rasta društvenog proizvoda od 9,5 na 8%. Pri tome, napominjem, da su stope rasta od 4% u Hrvatskoj teško dostižne.

Socijalizam je u njegovom nastajanju u Kini imao sasvim jednostavni kriterij: spasiti milione ljudi od gladi ukoliko zakasne monsuni. To se, uglavnom, zaboravlja.

Kineski juan je vezan za američki dolar. Amerikanci protesiraju i traže revalvaciju kineske valute jer puko vezivanje za dolar, ističu s pravom amerikanci, znači povećanje konkurentne sposobnosi kineske privrede i dodatno povećanje suficita platne bilance. (Hrvatski slučaj je suprotan.) Ovaj stav amerikanaca je moguće interpretirati samo na jedan način: Kina je troškovno superiornija americi i, prema tome, postaje ozbiljan konkurent svim razvijenim kapitalističkim zemljama. Učinkovitost kineske privrede, nadalje, znači da će mnoge nerazvijene zemlje proučavati kineski model kako bi koristile kineska iskustva u vlastitom razvoju. MMF, WB

i WTO, u funkciji kapital odnosa, imaju zadaću da nerazvijene zemlje učine ovisnim zemljama o kapital odnosu do te mjere da ih onemoguće bilo koju i bilo kakvu konvergenciju kineskom sustavu. Možda vam se, dragi čitaoče, ovo čini suludim. Ako imate takve primisli objasnite sebi - i putem odgovora, na ovim stranicama, objasnite nama - da li su bolest i glad u Africi, u mnogim zemljama Azije, i milionima obespravljenih u Južnoj Americi prihvatljivi da bi se njihove zemlje nazvale slobodnima u terminima zapadnog svijeta i dohotka od 30.000 (pa i više) dolara per capita kada oni imaju dnevno tek jedan dolar per capita? Uostalom što je sloboda (Marx: Sloboda je spoznata i savladana nužnost.)?

Natprosječne stope rasta obično djeluju na smanjenje troškova po jedinici. Gledaju se svi trošovi neke zemlje a ne samo oni izravni. Svaka zemlja ima svoju strukturu koju obilježavaju fiksni i varijabilni troškovi i koji se zakonito s oopegom privredne aktivnosti povećavaju i smanjuju u zavisnosti da li dominiraju aktivnost tzv. opadajućeg ili rastućeg prinosa. U svijetu rastu privredne grane rastućer prinosa. To je jedan, iako ne dovoljan, od odgovora zašto se povećava jaz između razvijenih i nerazvijenih zemalja.

Svaka zemlja koja u svojoj privrednoj strukturi ima i proizvodnju automobila vodi o toj industriji posebnu pažnju. Mnoge velike tvrtke su u krizi. Mnoge se ujedinjuju u sve globalnijem i konkurentnijem tržištu. I upravo u tim i takvim uvjetima pojavljuje se kineski automobil za 4.000€. Fantastičan izazov svim proizvođačima automobila i njihovim državama. Siguran sam da bi Iacocca aplaudirao.